

Юрій МИСІВ

У соціальних мережах останнім часом набирає обертів заклик багатьох християн молитися проклинальні псалми проти зовнішнього ворога – Росії. Як приклад, можна навести заклик деяких блогерів молитися пс. 108 проти правителя держави-агресора. Мета нашої публікації - розглянути проблематику проклинальних псалмів та їхнє використання у християн. Коли ми говоримо про псалми, то маємо на увазі релігійні поеми, що були створені генієм єврейського народу для прослави Бога. Авторство більшості з них приписують цареві Давиду.

Однак вже з самих надписів, що слідує після нумерації псалмів, зауважуємо, що не всі вони є авторства Давида. Як приклад, розглянемо псалми від 72 до 81, які містять надпис «Псалом Асафа» та ін. В українській мові існують два види перекладу псалмів: з арамейської та грецької. Ці два переклади створили проблему їх числення. Річ у тому, що деякі псалми в грецькому тексті є розділеними на два в арамейському. Наприклад, псалом 9 згідно грецького перекладу відповідає 9-10 псалмам за арамейським. Ці два різні числення псалмів призвели до плутанини, особливо, коли будь-який автор, що пише на біблійну тематику, цитує псалми з одного перекладу, а у нас під руками інший. Тому для зручності у нашій статті будемо посилатися на переклад псалмів, що його здійснили Отці Студити.

Перш ніж безпосередньо перейти до розгляду проклинальних псалмів, розглянемо, яке значення у біблійному богослов'ї має слово «прокляття». Згідно Леона Дюфура, «Прокляття – це зворотнє віддзеркалення благословення в абсолютному змісті, тобто Животворного Слова Божого. Коли Слово, Котре є світло, істина, життя, досягає до князя темряви, батька брехні і смерті, то благословення, що його приносить Слово,

наштовхується на згубну відмову Сатани й обертається своєю протилежністю, - тобто прокляттям». Як зауважуємо з цього визначення, прокляття є антиподом до поняття благословення та, в свою чергу, несе за собою серйозні наслідки: зло, яке персоніфікується як нещастя, веде до руйнівної дії по відношенню до людини, на яку було висловлене.

Серед псалмів, якими ми часто молимося в Церкві чи вдома, є декілька, що «насторожують» вухо уважного молільника своєю жорстокістю, бажанням зла проти ворога. Мова йде про псалми, що містять прокляття (пс. 5; 16,13-14; 27,4-5; 34; 54; 57; 58; 82; 108,6-20; 136,7-9). Всі ці псалми належать до літературного жанру, який називається «благання», що має на меті випросити в Господа визволення від поневолення ворога. Найбільш «жорстоким» серед згаданих псалмів є 108. Як приклад, можемо навести декілька стихів з цього псалма: «Постав над ним грішника і нехай стане диявол праворуч його» (6); «нехай дні його будуть короткі, і гідність його нехай прийме інший, нехай будуть сини його сиротами, і дружина його вдовою»(8-9). Чи псалом 136, 9: «Блажен, хто візьме і розіб'є об камінь діти твої...» У цих псалмах зустрічаємо такі вирази, що волосся стає дибки, і мимоволі ми ставимо собі запитання: як такі вислови могли увійти в канон Святого Письма?

Існує, як мінімум, три підходи науковців щодо розгляду проблематики проклинальних псалмів. Перший підхід можна назвати психологічним. Згідно цього підходу автор псалмів є щирим перед Богом і таким способом висловлює свої негативні почуття, обурення. Тут наголошується, що проклинання, які містяться в псалмах, є словами самого псалмоспівця. Позиція автора таких псалмів є його власною. Псалмоспівець бажає Божої помсти по відношенню до своїх ворогів: «Дай їм за ділами їх, за лукавством намірів їх; дай їм за ділами рук їх, віддай їм заплату їх» (Пс 27,4).

Другий підхід – це «профетичний гнів». Ця точка зору ґрунтується на тому, що тексти проклинальних псалмів нагадують своїм змістом слова пророків, які були виголошені ними як проти Божих ворогів, так і проти самих ізраїльтян, що не послушали Божих установ. Наприклад, в пророка Ісаї зустрічаємо таке твердження: «Господь покриє пархами тім'я дочок сіонських і відкриє наготу їхню...» (Пс. 3,17). У цьому тексті пророк виступає проти розкоші заможних жінок та захищає вбогих та сиріт.

Останній підхід трактує ці псалми як молитву, звернену до Бога, щоб перемогти своїх супротивників – злих духів: «Встань, Господи, попереди їх та перешкодь їм, визволи душу мою від безбожних, зброю твою від ворогів руки твоєї» (Пс. 16,13). За вченням Отців Церкви, не тільки в інших людях мусимо бачити зло, але найперше у самих себе (пор. Лк

6,41-42). Тому, коли молимося проклинальні псалми проти своїх ворогів, повинні пам'ятати, що ці тексти можуть бути звернені і на нас самих, оскільки через власні гріхи також стаємо ворогами Бога.

Таким чином, через призму Нового Завіту можемо стверджувати, що ми, християни, епоклікані любити і молитися за своїх ворогів, а не ненавидіти і проклинати їх. У Євангелії від Матея читаємо: «Ви чули, що було сказано: Люби ближнього свого й ненавидь ворога свого. А я кажу вам: Любіть ворогів ваших і моліться за тих, що гонять вас» (Мт 5, 43-44). Євангелист Лука наводить наступні слова Спасителя: «А вам, що слухаєте, кажу: Любіть ворогів ваших, добро чиніте тим, які вас ненавидять, благословляйте тих, які вас проклинають...» (Лк 6,27-28). У світлі християнського вчення про любов до ворогів символічними та дуже влучними є слова Сергія Авіренцева: «Недаремно в Євангелії велено любити тих, що ненавидять. Це не просто означає, що потрібно уникати ненависті, що було б, скоріше, буддистською темою. Насправді людина, яка нас ненавидить, - це дуже близька людина, із якою ми нерозривні, в одному сюжеті. Єдине, що можна зробити, - це любити. Насправді єдиний вихід. Не просто для того, щоб запобігти кровопролиттю, не просто для практичної, у цьому випадку – утилітарної, хоча й доброї, мети – згладити кути».

Юрій МИСІВ Проклинальна молитва як засіб боротьби з ворогами?//СЛОВО № 1 (61)
2015